

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Београд 9. Бр. 16.

Субота, 10. Новембра 1918.
БЕОГРАД.

Излазе сваког дана у 7 сати изјутра.

Цена 20 п. дин. или 40 хелера.

ГОДИНА XXI.

Рукописе и претплату треба слати:
Уредништву ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ
БЕОГРАД, Космајска ул. бр. 28.

Прелиминаран мир.

Примирје, које је углављено између Савезника и Немачке на 35 дана, имало је само за циљ да омогући улазак у редовне преговоре за мир, на месту, које се буде за то одредило. Колико би ти преговори за мир трајали тешко би било одредити, али, свакако, прострели би се на дуже време, пошто има маса питања, територијалне, националне, стратегијске и економске природе, која би требало регулисати, а при томе, што је у овом светском рату заинтересован врло велики број држава. Свака од ових држава има да решава разноврсна питања; неке, само економска, друге политичка, а државе, које се непосредно граниче са Немачком и бившом аустроугарском Монархијом, поред ових питања још и питања граница, народносна и стратегијска.

Пошто овај рат има за циљ да за врло, врло дуг период времена осигура свету мир, ако не да и за навек онемогући ратове међу народима, то је појмљиво, да се ова питања морају најсавесније претресати, како би се дошло до најправеднијег решења, и тиме потпуно задовољили они, који су у праву.

Таква се питања, поред све добре воље, не би могла врло брзо ни врло лако решити, и у изгледу је било, да конференција за мир дуже потраје.

Али је на једном дошао један неочекиван обрт ствари: Немачка је, услед свог врло тешког положаја, тражила да се што пре закључи прелиминаран мир. Савезници су вољни, да се томе захтеву одазову, и све су наде, да ће се до мира лакше и брже доћи, него што се ико надао.

Самим тим тражењем, да се што пре закључи прелиминаран мир, Немачка у основи, а може се рећи и у целини, усваја погодбе које су јој Савезници поставили.

Да ће мир бити заиста праведан, види се и по томе, што су са савезничке стране пале изјаве, из којих се види, да Савезници немају ништа противу немачког народа, и да су заиста вољни остати при својим, раније толико пута даваним, изјавама, да они ратују само противу немачког милитаризма и немачких власника.

Немачки је милитаризам уништен, немачки су власници оборени, и сад је остао сам немачки народ, који је господар своје судбине. То су Вилсон и Савезници овим ратом баш и хтели, и сад им се дала прилика, да и делом то докажу. Да Савезници не мисле ни територијално Немачку оштетити, доказ је и тај, што они траже само повраћај Елзаса-Лотарингије, а окупација оста-

ле области на левој обали Рајне, само је привремена војничка мера до закључења дефинитивног мира. Ову су вест потврдили „Тан“ и „Матен“ на основу информација из министарства, а то је и француски министар спољних послова Пишон изјавио.

Наша војска у Босни.

Чим је армија војводе Степе Степановића, стигла на Границу Босне, из Сарајева је похитало изасланство Народног Већа, да позове српског војводу, да што пре пожури ка Сарајеву. Један члан тога изасланства овако описује пријем код војводе Степе.

„Пред кућом, у којој је одседо војвода Степа Степановић, дочекао нас је пуковник Милан Ж. Миловановић, начелник штаба II армије. Био је прерата професор тактике на војној академији у Београду. Пуковник Миловановић важи као један од најбољих и најспособнијих ђенералштабних официца српске војске. Поздрависмо се и представисмо се.

Након кратког разговора јави нам пуковник Миловановић да нас војвода чека.

Уђосмо у кућу. Из предобље у другу мало већу собу, где се налази војвода. Војвода нас дочека на вратима. Пуковник по војнички јавља наш долазак и представља нас војводи. Колика огромна разлика у међусобном општењу и титулисању код српске војске, (и у опште у Србији), и код војске и бирократије пропале Аустро-Мађарске. Војвода — маршал — највиши ранг, који војник може постићи у ма којој војсци на свету, чин који се добија за највеће војничке заслуге, титулише се српски просто и једноставно са: господине Војводи. Нема ту „преузвишени“, „екселенцијо“, нема са стране млађих никакве понизности ни укочености, а ипак се види и осећа да се одаје достојна част заслужном, великом човеку. Човек, који етоји пред нама је један од највећих војсковођа Србије, човек и војник, који у целом свету ужива најлепши глас и углед, а ипак за то чини на нас, поред свега респекта, који осећамо за њега, утисак, као да је пред нама неки блиски добри старији пријатељ, који нас прима пријатељски, и очински, као своје, у своме скромном дому. Као изасланике Нар. Већа понуди нас Војвода да седнемо с једне и друге стране од њега, а према себи готпуковнике Ранковића и Костића. Ми смо му приказали стање у Босни, настало после расула аустроугарске војске. Војвода је са великом симпатијом распитивао о приликама у Босни и Херцеговини, и о расположењу Муслимана и Хрвата, на што су

му моји другови Сврзо и Јеловић дали тачне и исправне одговоре“.

Директор Вакуфа г. Шериф Арнаутовић позвао је био српску војску у Рогатицу, да успостави ред и мир. Он је за то захвалио пуковнику М. Недићу. У своје име изјавио је г. Арнаутовић, да је све до слома Аустро-Угарске био уверен да ће победити централне силе, како су га до последњег часа уверавали сви аустроугарски државници, па је заступао мађарофилску политику, желећи да муслиманском елементу осигура колико толико опстанак и бољи положај. Данас радосно изјављује, да он и највећи део Муслимана жели сједињење са Србијом под династијом Карађорђевића.

Недић је одговорио, да је срећан изјавити, да српска војска долази као братска, да осигура слободу и живот браће све три вере, и да Муслимани уживају данас већа права и слободу већу него и сада, већу него што је ужива сама српска војска, која је дужна имати обзира према свима верама подједнако, да ником не учини криво.

Сарајевски муслимани позвали су пуковника Недића и остале српске офицере на акшам лук. Пуковник Недић обећао је за ту прилику дати хузику 14. пука. За тим је др Никола Мандић у своје и у име Хрвата Босне и Херцеговине изјавио пуковнику Недићу радост због доласка Српске војске и спремност ка раду на уједињењу целог југословенског народа.

Ратне и политичке вести.

САСТАНАК НАР. СКУПШТИНЕ У НОВОМ САДУ.

Као што смо јавили састаће се Народна Скупштина Срба, Буњеваца и осталих Словена у Н. Саду на дан 12 Новембра. Место је састанка позоришна дворана у „Гранд Хотелу“. На скупштину долазе изасланици, које народ бира из своје средине. На хиљаду душа долази један посланик. Ако преко хиљаде пређе број 500, општина бира још једног. Општине са мање од 200 душа имају право бирати у општини, која им је најближа. Изабрат може бити сваки бирач, право гласа имају сви мушки и женски чланови, који су навршили 20 година живота. Избори се имају извршити најдаље до 10. Новембра.

ПРОКЛАМОВАЊЕ МАЂАРСКЕ РЕПУБЛИКЕ.

Сала под куполом, у којој је проглашена мађарска република, и у којој су се одигравали најважнији свечани догађаји, била је дивно украшена. Њени мраморни зидови били су украшени црвеним драпе-

ријама, а на страни, која је Дунаву окренута, биле су подигнуте две трибуне, на којима су заузели места актери прокламовања републике.

Председник је скупштине био председник Народног Савета Јован Хок, а сем њега били су на трибуни: Дезидер Боканџи од стране социјал-демократске странке, Карл Фернбах од стране Карољеве странке, Лајош Пурјеш, од стране радикалне партије, Ђорђе Нађ од стране републиканске партије и госпођа Едмунда Гроага од стране феминистичке странке. Чланови владе заузели бежу место на естради испод председничке трибине. Биле су три беседе: прво је говорио Јован Хок, за тим министар Жигмонд Кунфи, и на послетку председник министарства граф Михаило Карољи. Пошто је велики одбор Народног Савета примио владин прелог, војна музика на парламентском Тргу интонирала је Марсељезу. За тим се председник министарства упутио на терасу пред Парламентом, да народу објави, да је република проглашена. Угарска застава неће имати више у белом пољу круну, а на место хрватске заставе истакнута је црвена застава, као знак, да је у државном животу Угарске ушло победничко знамење социјалне демократије.

ЗАХТЕВИ УГАРСКИХ НЕМАЦА.

Саски посланици који се баве у Пешти: Мелцер, Најгеборен, Брандш и Гидо Гиндиш предали су председнику министарства и министрима Баћањију и Јасију мемоар о жељама и захтевима саског (немачког) народа у погледу цркве, школе, администрације и суду, са тачке гледишта, да им се допусти свуда употреба матерњег језика.

Народни савет угарских Немаца, под председништвом универзитетског професора др-ра Јакова Блајера једногласно се изјаснио за републику. Председник угарског Нар. Савета Јов. Хок примио је ову одлуку са радошћу.

НЕМАЧКА ЦАРИЦА.

Како „Локал-Анцајгер“ са знаје, немачка царица се још не налази у Холандији, али намерава да отпутује цару Вилхелму. Зато јој је потребан пасош од војничког и радничког савета у Берлину, који је вољан, да јој одобри путовање.

ЕРЦБЕРГЕР ПРИ ПРЕГОВОРИМА ЗА МИР.

Из Берлина јављају: Како гласе поуздане вести посланику Ерицбергеру намењена је главна улога при вођењу преговора о миру. Нова је влада отпочела с њим опширна саветовања.

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Бр. 17.

Субота, 10. Новембра 1918.
БЕОГРАД.

Излазе сваког дана у 7 сати изјутра.

Цена 20 п. дин. или 40 хелера.

ГОДИНА XXI.

Рукописе и претплату треба слати:
Уредништву ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ
БЕОГРАД, Космачка ул. бр. 28.

БЕОГРАДСКЕ ГОСПОБИЦЕ, задахнуте осећајима благодарности и дужности према јуначки палим борцима у светоме рату од 1912—1918 год., на чијим се костима, расејаним по целој свету, заснива данас стварајућа се величанствена и вековима снивана зграда **јединства српскога племена**, даваће им

СВЕЧАНИ ПОМЕН

у недељу 11. о. м. у 11 сати пре подне по војничком времену у овдашњој Саборној цркви.

Моле се сви, који су истим осећајима задахнути, да у Саборници српске престонице, Пијемонта нашега народног јединства, присуствују томе помену, на коме ће захвална деца и потомство ужећи воштанице палим јунацима нашега јединства и наше слободе.

Питање мора,

Један од најважнијих фактора за политичку и економску независност једне земље јесте тај, да та земља излази на море. Море је она спона, која спаја све народе не само једнога дела земље, него целе земљине кугле. Море је највећа целина на земљиној кугли, а највећи делови земље у њему су само острва. Државе се непосредно граниче једна с другом, на мору пресгају границе. Место државне границе, која на суви дели, море спаја и економски и политички и најудаљеније државе.

Због тога је море од вајкада привлачило народе, и у току векова сваки је народ тежио да изиђе на море. Све државе европске биле су у том срећном положају да имају своје море, сем Србије и Швајцарске.

Питање изласка на море за Србију је било питање национално и политичко и економско.

Национално с тога, што српски народ насељава у дугим линијама два мора: јегејско и јадранско. Велики део српскога народа, наши приморци са Јадрана, имају светски глас ваљаних и неустрашивих морнара. На основу етнографских претензија, српски народ има права да тражи излаз на море.

Колико је важан етнографски, толико је исто важан и политички моменат. У вези са овим је и економски. Море представља плућа једне државе, на која она слободно дише. Држава која нема границе морем, политички и економски је зависна од својих суседа, а специјално од својих јаких суседа. Увоз и извоз ограничени су само на добру вољу суседа, и зависе од његових политичких и економских интереса. Море даје слободу кретања и могућност за најразноврсније комбинације.

Србија је до овога рата била један тужан пример такве зависности. Њен извоз је био

увек у зависности од њених суседа, а тако исто и увоз. Колико је морала штете и понижења у таквом положају Србија поднети, познато је довољно свакоме.

Зато овај рат има за задатак, да поред Народнога Уједињења, оствари један битан услов за фактичку политичку и економску независност Србије: излазак на мора, који јој и по етнографији и по географском положају и по праву на живот припадају.

Напоследку излазак на море је један од битних услова за културан развитак једнога народа. Услед јачања и развијања трговине народи приморски стичу већа богатства, од кога богатства један врло велики део иде на помагање свију врста уметности и уопште на културан развитак. Захваљујући само своме положају на мору могла је Атина у староме веку достићи ону значајну висину у културноме развоју, а тако исто и талијански градови у средњем веку. Пошто море омогућава саобраћај и са удаљеним земљама и народима, то оно шири душевни видик једнога народа и на тај начин подиже његову вредност.

Сви ови оправдани разлози и потоцима проливане српске крви, дају Србији и српскоме народу право, да ужива благодети изласка на море, право, које му је до сада спречавано од оне стране, која је потпуно изгубила игру у борби великог принципа самоопредељења народа.

Ратне и политичке вести.

ФРИДРИХ АЛЛЕР ПРОТИВУ БОЛШЕВИЗМА.

Д-р Фридрих Адлер, који је био осуђен због убиства графа Штирка, чим је пуштен на слободу, отпочео је политичку акцију. Пре неки дан држао је у Бечу у радничком савету говор. У томе се говору осврнуо и на болшевизам, кога је осудио, изјављујући, да насилно владање, потицало

ма од кога, нема ничега заједничког са правом демократијом. Напоследку је изјавио, да се за сада слаже са социјалдемократском странком, али да се за њу не може за увек везати.

ЦРНОГОРСКИ ГЕНЕРАЛИ У САРАЈЕВУ.

Из Сарајева јављају:

Црногорски војвода, дивизионар Ђуро Петровић, Његош и бригадир Милутин Вучинић боравили су неколико дана у Сарајеву, па су железничким возом преко Зеленике отпутовали за Црну Гору.

СТАЊЕ У ВУГАРСКОЈ.

Бугарски генерални конзул у Пешти, Стојановић, који је именован за посланика, изјавио је дописнику „Нове Слободне Пресе“: „Моје вести из Бугарске потичу од 1., 2. и 3. овог месеца и долазе од председника министарства. Промена државне форме није се десица у Бугарској. У Трнову је била избила побуна, али је она после неколико дана умирена. Револуционаран је покрет искључен, пошто су земљу поселе трупе Спораума, а револуционари немају никаквих трупа. Криво знам краљ није оставио Бугарску.“

УСЛУГА ХОЛАНДИЈЕ.

„Хавасова агенција“ јавља, да је холандска влада ставила француској флоти на расположење бродове батавске линије, како би се бегунци из северне Француске, који су били нашли уточишта у Холандији, могли вратити у домовину.

ВЕСТИ ИЗ ЦАРИГРАДА.

Гврђаве с обе стране Дарданела поселе су индијске трупе. Флота савезничких држава слободно саобраћа Дарданелима и Босфором.

Основан је јерменски Народни Савет, коме је стављено на расположење неколико милијуна лира од стране јерменских богаташа.

СКАНДИНАВСКЕ ДРЖАВЕ И МИР.

„Политикен“ јавља, да се међу владама скандинавских држава воде хитни разговори о јединству погледа скандинавских држава приликом опште конференције за мир.

ПИТАЊЕ ХЕЛГОЛАНДА.

„Тајмс“ јавља, да је енглеска влада одустала од намере да поседне Хелголанд, која је мера имала бити извршена, у случају да Немачка влада не изврши стриктно предавање у одређеном року подморских бродова. Пошто је стигао задовољавајући одговор, та мера није потребна.

Браћа — Браћи у помоћ.

Јуче су дошли у Београд г. г. Паја Добановачки, д-р Иван Загорчић, Владимир Бицики, Арон Павић, Младен Лекић, Драгољуб Стајић и Исидор Белић сви из Србобрана (Сентомаша) и ставили се нашој влади на расположење за снабдевање сиротиње у нашој земљи без накнаде за животне намирнице, а и за регулисање доноса животних намирница на наше пијаце ради продаје осталом становништву.

Посетили су и председништво наше општине па се и њему ставили на расположење за исту цел и тражили, да им се одмах стави један изасланик општине, а да општина одмах уреди питање коме се животне намирнице имају давати бесплатно и на који начин, како би се издавању намирница одмах приступило чим ове приспу.

Они примају сву сиротну децу из Београда, о којој општина није у могућности да води довољно старање, да их они издржавају за идућу зиму у Бачкој по домовима тамошњих грађана.

Они су се пре доласка у Општину јавили и Врховној Команди ради уређења питања о подвозу. Чим добију шлепове товариће најпрече намирнице и слати у Београд. За унутрашњост регулисање се нарочито пренос.

Овим је већ решено питање о исхрани, јер је Бачка препуна животним намирницама.

Врховна Команда пред зела је већ организовање преноса, а Општина београдска предузела је потребне мере са своје стране и сутра ће отпутовати и њени изасланици. За дан два организоваће се и државни одбор за извођење овога посла у колико се тиче унутрашњости земље.

Наша браћа из Бачке осећају нашу невољу и притичу нам у помоћ.

Само још мало стрпљења па ће све ићи својим најправилнијим током.

И са наше стране топла братска захвалност браћи из Србобрана — Бачке и свој браћи у свима словенским покрајинама.

Друштво за

заштиту деце.

7. ов. мес. одржало је Друштво за заштиту деце свој први скуп у великом хотел „Касин“ са овим распоредом рада:

- 1) Говор г. Др. Милоша Поповића.
- 2) Дискусија
- 3) Избор београдског месног одбора.

У свом исцрпном говору г. Др. М. Поповић је изнео потребу што хитније помоћи деци, досадањи рад Дру-

